

Otázka: Politické strany, doktríny, ideologie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Tea

- **POLITICKÉ STRANY** - dobrovolná sdružení občanů za účelem účasti na politickém životě
- jsou nejdůležitějšími subjekty politického pluralismu a jsou nutné pro fungování zastupitelské demokracie
- jejich program zahrnuje většinu oblastí společenského života (ekonomika, věda, vzdělávání...)
- financování PS - státní příspěvek (př. za hlasy ve volbách)
- členské příspěvky
- sponzorské dary
- funkce PS - zprostředkující (navrhují kandidáty, které si lidi volí do zastupitelských sborů)
- integrační (sjednocují podobné zájmy svých členů a voličů v jeden)
- socializační (učí své členy a voliče účasti na politice)
- mobilizační (oslovením voličů chtějí docílit jejich zapojení do politiky)
- rekruitivní (vybírají a vychovávají budoucí elity)
- ústavní (sestavují vlády)
- druhy PS - **podle charakteru členství** -> masové (usilují o co největší počet členů bez rozdílu)
- > strany s omezeným členstvím (vybírají si členy podle původu, ideologie...)

- **podle šířky spektra** -> strany ideologicky úzké (orientace na jednu skupinu (př.podnikatelé, sedláci)
 - > catch-all strany (usilují o podporu ve všech skupinách společnosti)
- **pravice** - chce aby stát plnil co nejméně funkcí (pouze bezpečnostní či obranou funkci)
 - stát by zde měl stanovit pouze právní rámec a garantovat jeho dodržování
 - podpora soukromého podnikání a vlastnictví; rovnost příležitostí
 - kladen důraz na jednotlivce; každý se může zapojit do tržní soutěže
- **levice** - podporuje více zásahů státu do ekonomiky, zdravotnictví či školství
 - stát by měl mírnit hospodářské otřesy, poskytovat rovný přístup ke vzdělání
 - v tržní soutěži nemáme všichni stejnou šanci (zdravotně postižení lidé nebo lidé s nižším vzděláním)
 - myšlení levice je kolektivistické; dává přednost spolupráci před soutěží
- **koalice politických stran** - spojení několika stran za účelem dosažení společného cíle
 - volební koalice - cílem této koalice je získat více zastupitelů vzájemnou podporou při volbách
 - vládní koalice - cílem je získat dostatečný počet křesel pro vyslovení důvěry vládě a důležité zákony (min. 101 hlasů)
 - nevýhody: volič dopředu neví, jaká koalice vznikne. Strana, kterou volil se může následně spojit se stranou, kterou si nepřál
 - výhody: více stran lépe odráží více názorů ve společnosti
- **systémy PS** - souhrn všech PS v daném politickém systému a jejich vzájemná spolupráce
 - systém jedné strany - monopartismus
 - nedemokratický; pouze jedna jediná strana má monopol na moc (např. komunistická strana)
 - systém dvou stran - bipartismus
 - v systému jsou dvě relevantní strany, které mají šanci sestavit vládu
 - např. VB (labouristé X konzervativci), USA (republikáni X demokraté)
 - systém více než dvou stran - multipartismus
 - typický např. pro většinový absolutní volební systém
 - je-li počet stran vyšší než 6, je pro ně obtížné se navzájem vůči sobě vymezit v demokratické

(té středové) části spektra

- **IDEOLOGIE A DOKTRÍNY** - doktrína = konkrétnější soubor principů a názorů na určitý problém a metod, jak jej dosáhnout
 - ideologie = soustava myšlenek a názorů na správné uspořádání ekonomiky, společnosti a fungování člověka ve společnosti
- zabývá se uspořádáním společnosti, nikoli světa
- vývoj po průmyslové revoluci -> narušení tradičního náboženského výkladu společnosti; růst sociálních rozdílů mezi lidmi
- funkce: - vysvětlení politických událostí a jevů
- hodnotový rámec (dobro X zlo)
- sounáležitost se skupinou, identita
- obecná východiska politického programu
- dělení: pravice X levice (viz dolní tabulka)

PRAVICE	LEVICE
-preferuje jednotlivce	-preferuje společnost jako celek
- je pro omezené funkce státu	- požaduje velký a silný stát
- soukromé vlastnictví a podnikání	- kolektivní vlastnictví a silné, státem kontrolované podniky

- **druhy ideologií** -> liberalismus - požaduje svobodu jedince (politickou, náboženskou, kulturní...)
- počátky v Anglii, 17. st; masový rozvoj na začátku 19. stol.
- John Locke (v politice byl významným představitelem)
- Adam Smith (v ekonomice -> ekonomická svoboda)
- John S. Mill (lidem chce poskytnout i pozitivní svobody, hl. ve vzdělání, zdravotní péči)
- **znaky liberálního státu**: - pouze minimální funkce
- garance spravedlnosti
- neviditelná ruka trhu
- konkurence podnikatelů
- druhy: **moderní** - střední třída

- neupřednostňování ekonomiky před lidskými právy -> větší spravedlnost (hlavně vůči menšinám)
- *Dahrendorf, Rawls*

neoliberalismus - co nejmenší zásahy státu do ekonomiky; propagace svobody a zodpovědnosti za sebe sama

- *Friedmann, Hayek*

- > konzervatismus - usiluje o zachování osvědčených hodnot, tradic a institucí z minulosti
- vznik přelom 18. a 19. století jako reakce na osvícenství a rozmach liberalismu
- duchovním autorem konzervatismu je Edmund Burke (v díle „Úvahy o revoluci ve Francii“ odsoudil Velkou franc. revoluci za zrušení tradičních institucí)
- **hodnoty konz.:** - úcta k tradicím, respektovat zvyklosti
- skepticismus k lidské podstatě
- organická společnost (společnost nás vychovává; nerodíme se jako anonymní individua, ale už od narození patříme do rodiny)
- úcta k autoritě
- úcta k majetku

- **doktríny konz.:** - **autoritativní konz.** (absolutní úcta k autoritě, kterou je třeba poslouchat. Např. král, církev...)
- **paternalistický konz.** (autorita=otec v rodině; vládce se musí starat o své podřízené. Chce sociálně tržní hospodářství)
- **libertariánský konz.** (v ekonomice svobodný trh bez zásahu státu; chce morálku, stabilní rodinu, vliv církve. Významný v 80. létech -> vláda *M. Thatcher, R. Reagan*)

- > socialismus - cílem: spravedlivá společnost
- rozmach v 19. stol. -> po průmyslové revoluci vzniká masová vrstva dělníků, kteří žijí v krizové sociální situaci (dlouhá pracovní doba, minimální mzda)

- tyto podmínky kritizují K. Marx a F. Engels (v díle „Komunistický manifest“ hodlají navrhnout razantní řešení pro změnu těchto podmínek)
- **myšlenky soc.** - rovnost a spravedlnost

- kolektivismus (spolupráce mezi lidmi, nikoli soutěživost)
- důležitější je pro člověka práce, nežli politika
- internacionalismus (dělnická solidarita napříč zeměmi -> vše pro zájmy dělníků)
- kolektivní vlastnictví

- **proudy soc. - utopický** (reakce na zničenou společnost po průmyslové revoluci -> návrh ideální, spravedlivé společnosti -> neúspěch. *Fourier, Owen, Saint-Simon*)
- **komunismus** (radikálnější větev socialismu)
- **sociální demokracie** (nejrozšířenější; *Zeman, Tony Blair, Anthony Giddens* -> duchovní otec socialismu)
- **Frankfurtská škola** (marksistické hnutí)
- **keynesiánství** (prosazuje masivní zásahy státu do ekonomiky; cílem je snížení nezaměstnanosti)

- > komunismus - společnost naprosté rovnosti a společného vlastnictví
- r. 1848 Komunistický manifest (autoři Marx a Engels)
- kritika kapitalismu a vykořisťování
- třídní boj mezi kapitalisty (vykořisťovatelé) a mezi dělníky a rolníky (vykořisťovaní) -> řešením mělo být sjednocení proletářů (dělníci)
- hl. kvůli poupravení marxismu sovětskými vůdci (*Lenin, Stalin*) se stal komunismus totalitní ideologií => místo diktatury proletariátu (jak zamýšlel Lenin) došlo k nastolení osobní diktatury (pod iniciací Stalina). Docházelo k popravám, zavíráním do gulagů, vyhlazování vlastního obyvatelstva
- **doktríny** - Mao Ce-tung (opora rolnictva, boj proti byrokracii)
- eurokomunismus (reformované komunistické strany; opouštění sovětského modelu, příklon k evolučnímu socialismu)
- revoluce Lva Trockého (je třeba stále prohlubovat reformy)

- > stalinismus - brutalita, hladomory
- kolektivizace (společné vlastnictví v zemědělské výrobě)

KOLCHOZ, JZD; násilně vynucována; výsledkem byl hladomor a pokles zemědělské výroby)

- hustá síť pracovních táborů = gulagů
- tajná policie (KGB, NKVD...)

- > marxismus - navrhuje úplně zrušit soukromé vlastnictví
- princip lidství; vše co existuje, je z hmoty (neexistence náboženství => nejvyšší míra ateismu)

- > rasismus - už od počátku si rasy nejsou rovny (rozdílné platy, omezená lidská práva)
- není prokázáno, že např. černá rasa je méně inteligentní než bílá, i když cílem rasistů je vyzdvihování jen té jejich jediné rasy (většinou bílé)
- *J. Gobineau* (představitel rasismu, v díle „Rozprava o nerovnosti ras“ se podle něj rasy liší fyzickými i duševními schopnostmi)
- zneužití sociálního darwinismu (silnější jedinci znamenají pokrok, ty slabší je třeba vyhubit)
- **antisemitismus** = nenávisť vůči Židům
- v době hospodářské krize (30. léta 20. st. byli Židé označeni za viníky všech problémů)
- nacisté je pronásledovali (pogromy) a zavírali do oblastí jim určených (ghetta). Norimberské zákony (1935) zbavily Židy veškerých práv
- řešení: Konečné řešení židovské otázky
(zcela vyhladit Židy)
- **systém apartheidu** - segregace v JAR; změna: v 90. letech se stává prezidentem bojovník za práva černochů Nelson Mandela -> je uznán pluralitní systém
- **USA** - Ku-klux-klan
- po 2. sv. v. za práva černochů bojoval
Martin Luther King

- nástrojem na odstranění diskriminace je tzv. pozitivní diskriminace (různí členové menšin jsou přednostně přijímáni do škol, zaměstnání...)

- > nacionalismus - národ chápán jako etnická pospolitost, do které se lidé rodí
- 2 druhy - **integrační nac.** (požaduje vybudování národních států)
- **desintegrační nac.** (potlačování dalších národů; např. expanze)
- usiluje o ustavení národního státu, budování národního povědomí či o ochranu vlastního jazyka a kultury
- teoretici: *J. G. Herder, G. Mazzini*

- **doktríny - liberální nac.** (požadavek na sebeurčení národů a na vznik národních států -> podle tohoto schématu byla přestavěna i Evropa po

1. sv. v. Mělo se tak zamezit válečným konfliktům a nenávisti)

- **konzervativní nac.** (boj proti revolučnímu a internacionalistickému socialismu. *Bismarck, Thatcher, Bush, Reagan...*)

- **integrální nac. (=šovinismus;** radikální směr hlásající agresivní politiku a absolutní podřízení se národu. Dříve u nacismu, dnes u extrémně pravicových stran)

-> fašismus - vznik v Itálii (20. léta 20. stol.)

- z lat. „fascis/fascio“ = svazek prutů, symbol cenzurů v Itálii a symbol úřední moci italského impéria)

- představitelé: *Mussolini, Gentile*

- **znaky fašismu** - dominantní role vůdce; nadčlověk = člověk nespoutaný slabošskou morálkou

- odmítá hodnoty liberalismu i demokracie

- před rozumem upřednostňuje raději instinkt

- rasismus (vůdce tvrdí, že hájí národ jako takový; podřadné rasy musí být poraženy)

-> nacismus = národní socialismus, vznik ve 20. létech 20. stol.

- duchovním autorem Adolf Hitler

- hl. tématem rasa a národ (nejvyšší možnou rasou je rasa árijská (jiná není možná)

- *A. de Gobineau, Chamberlain*

- největší autoritou je vůdce (führer) a u ostatních se očekává poslušnost

- je přesvědčen o výjimečnosti vlastního národa

- odmítá demokracii, likviduje lidská práva a svobody

- NSDAP (ovládala celou společnost i stát, v čele A. Hitler)

Wermacht (armáda), gestapo (tajná policie), jednotky SS

-> anarchismus - věří v člověka a jeho přirozenost, proto požaduje zrušení státní moci, která by tomu bránila

- **metody - pacifismus** (násilným metodám odporuje pouze nenásilně, např. hladovky. Jsou proti válce, válečným konfliktům. *Gándhí, Tolstoj*)

- **terorismus** (cíl útoku by měl představovat symbol odmítaného systému. Např. atentát na Františka Ferdinanda d'Este)

- **doktríny - individualistický an.** (naprostá volnost člověka je podmínkou štěstí; člověk by měl zahodit zákony, morálku, tradici. *Stirner, Nozick*)
- **kolektivní an.** (vznikl v dělnickém hnutí. Nejvíce v Rusku -> *Kropotkin, Bakunin*. Ideálem je společné hospodářství, zrušení soukromého majetku. Spolupracoval se socialismem, avšak soc. byl pro stát a anarchismus nikoli)
- **mutualismus** (francouzský revolucionář *Proudhon* požadoval systém spravedlivé směny, kde není nikdo vykořisťován)

-> feminismus - ženské hnutí prosazující zrovnoprávnění žen ve všech sférách (politické, ekonomické, právní...)

- počátky hnutí na konci 18. stol.

- *Millerová* (Sexuální politika), *Beauvoirová* (Druhé pohlaví), *Friedmanová* (Ženské mystično)

- **doktríny - liberální fem.** (dříve boj za volební právo, dnes boje za plné zrovnoprávnění, účast mužů při výchově dětí...)

- **socialistický fem.** (požaduje právo na finanční nezávislost ženy na muži, rovné odměňování a pracovní příležitosti pro ženy)

- **radikální fem.** (usiluje o totální rozbití patriarchální rodiny; chce zbavit matku závislosti na muži či rodině, aby se mohla věnovat kariéře a seberealizaci)

- **postfeminismus** (80. léta 20. stol. Požadavek svobody muslimských žen, život v lesbických společenstev bez mužů, dosazení žen na vyšší pracovní posty hlavně pro jejich empatii a citovost)

-> enviromentalismus - od poloviny 50. let 20. stol., zakladatelem: *Aldo Leopold*

- usiluje o změnu politického systému; zaměřuje se na důslednou ochranu přírody a kritizuje společnost, která si z přírody pouze bere a nebere jí nějak hodnotnou

- podporuje různá ekologická hnutí i skupiny (umírněné i ty radikální, které požadují návrat k přírodě, zrušení automobilismu...)